

**MOTYVUOTA IŠVADA DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS
LIETUVOS RESPUBLIKOS ENERGETIKOS MINISTERIJOJE IR
VALSTYBINĖJE ENERGETIKOS INSPEKCIJOJE PRIE ENERGETIKOS MINISTERIJOS
2015 M.**

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsniu, Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 „Dėl Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos patvirtinimo“, 2015 m. III ketvirtį Energetikos ministerijoje (toliau – Energetikos ministerija) ir Valstybinėje energetikos inspekcijoje prie Energetikos ministerijos (toliau – VEI) patikrinta korupcijos pasireiškimo tikimybė.

Nustatant ir vertinant veiklos sritis, kuriose egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė, buvo atsižvelgta į Lietuvos Respublikos nacionalinės kovos su korupcija 2015–2025 metų programą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Seimo 2015 m. kovo 10 d. nutarimu Nr. XII-1537, ir ypatingas dėmesys skirtas veiklos sričių ir atskirų funkcijų atlikimą reglamentuojančių įstatymų ir kitų teisės aktų peržiūrėjimui, analizei, sprendimų priėmimo, veiksmų atlikimo skaidrumo bei sprendimus priimančių subjektų įgaliojimų įvertinimui. Analizuotas laikotarpis nuo 2014 m. rugsėjo 30 d. iki 2015 m. rugsėjo 30 d.

Korupcijos pasireiškimo tikimybę nustatė Energetikos ministerijos kovos su korupcija įgyvendinimo ir tobulinimo darbo grupė, sudaryta Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2014 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1-181 „Dėl Energetikos ministerijos kovos su korupcija įgyvendinimo ir tobulinimo darbo grupės sudarymo“ (2015 m. birželio 30 d. įsakymo Nr. 1-170 redakcija). Korupcijos pasireiškimo tikimybė buvo vertinama, siekiant išsiaiškinti galimus korupcijos pasireiškimo rizikos veiksnius. Buvo analizuojami Energetikos ministerijos vidaus teisės aktai, surinkti statistiniai duomenys, taip pat vyko pokalbiai su atsakingais darbuotojais.

Korupcijos pasireiškimo tikimybė buvo vertinta Energetikos ministerijoje ir VEI, vadovaujantis Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, patvirtintomis Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 „Dėl Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijų patvirtinimo“. Išanalizavus ir įvertinus visą medžiagą, korupcijos pasireiškimo tikimybė Energetikos ministerijoje ir VEI vertinta pagal šiuos kriterijus:

1) ar padaryta korupcinio pobūdžio nusikalstama veika. Nei Energetikos ministerijoje, nei VEI nebuvo nustatyta korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų. Pažymėtina, kad Energetikos ministerijos ir VEI tinklalapiuose yra numatyta galimybė pranešti apie korupcinę veiką anonimiškai: atitinkamai <http://www.enmin.lt/lt/korupcija/> ir <http://vei.lt/index.php?id=2448>.

2) ar pagrindinės funkcijos yra kontrolės ar priežiūros vykdymas. Energetikos ministerija nėra kontrolę ar priežiūrą vykdančias subjektas. Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 29 straipsnį, Energetikos ministerija savo veiklą grindžia Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymais, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Vyriausybės nutarimais, kitais teisės aktais. Energetikos ministerijos paskirtis yra formuoti valstybės politiką, taip pat organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą ministrui pavestose valdymo srityse. Energetikos ministerija įstatymų ir kitų teisės aktų, suteikiančių įgaliojimus vykdyti kontrolės ir priežiūros funkcijas, pagrindu yra patvirtinusi būtinus teisės aktus, detaliam nustatančius kontrolės ir priežiūros veiksmų, procedūrų vykdymo formas, tvarką, periodiškumą – visų pirma, tai atsispindi Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. vasario 11 d. nutarimu Nr. 86 „Dėl Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos nuostatų patvirtinimo“, taip pat Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos darbo reglamente, patvirtintame Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2015 m. balandžio 29 d. įsakymu Nr. 1-112 „Dėl Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos darbo reglamento patvirtinimo“. Ministerijos priimamuose teisės aktuose numatyti konkretūs kontrolės ir priežiūros funkcijas vykdančios ir sprendimus priimančios subjektai (padaliniai, atskiri darbuotojai), išsamiai ir tiksliai apibrėžtos jų teisės ir pareigos. Tam tikrais atvejais pareiga užtikrinti kontrolę ir kontrolės mechanizmus ar paskirti vykdytojus yra numatyta ir teisės aktuose, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo 6 straipsnio 1 punkte numatyta, kad Energetikos ministerija teisės aktų nustatyta tvarka ir sąlygomis pagal kompetenciją koordinuoja už degių dujinių produktų (biodujų), miško ir medienos atliekų, šiaudų, kitų rūšių biologinės kilmės kuro (žemės ūkio atliekų ir augalų, naudojamų energijai gaminti) gamybos ir naudojimo, taip pat aeroterminės, geoterminės, hidroterminės energijos, hidroenergijos, saulės šilumos energijos ir saulės šviesos energijos, vėjo energijos naudojimo energijai gaminti plėtros ir skatinimo priemonių įgyvendinimą, atlieka jų įgyvendinimo stebėseną ir užtikrina valstybinę priežiūrą ir kontrolę.

VEI nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2011 m. kovo 15 d. įsakymu Nr. 1-63 „Dėl Valstybinės energetikos inspekcijos prie Energetikos ministerijos nuostatų patvirtinimo“, numatyta, kad VEI veiklos paskirtis – vykdyti valstybinę energetikos kontrolę, neatsižvelgiant į nuosavybės valdymo formą, siekiant užtikrinti patikimą, efektyvią ir saugią energijos išteklių ir energijos gamybą, tiekimą ir vartojimą bei kontroliuoti valstybės ir rezervines energijos išteklių atsargas. Tad VEI yra suteikti konkretūs įgaliojimai, aiškiai atskirtos sprendimų priėmimo, kontrolės ir priežiūros funkcijos, atsispindinčios VEI nuostatuose, energetikos ministro ir VEI viršininko įsakymuose. VEI, vykdydama energetikos objektų ir įrenginių patikrinimus, taikė Energetikos valstybinės kontrolės ir vartotojų energetikos įrenginių kontrolės tvarkoje numatytus metodus, VEI rizikos vertinimu pagrįstą energetikos objektų ir įrenginių priežiūros veiklos modelį,

taikė patikrinimų klausimynus, vadovavosi VEI viršininko įsakymais patvirtintais energetikos objektų ir įrenginių patikrinimų planais.

Visi teisės aktai periodiškai peržiūrimi. Kai yra būtina, nustatytos teisinio reglamentavimo spragos ar kolizijos taisomos keičiant teisinį reguliavimą.

3) ar atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė nėra išsamiai reglamentuoti. Tiek Energetikos ministerijos, tiek VEI padalinių veiklą išsamiai reglamentuoja jų nuostatai. Pagrindiniai veiklos uždaviniai, funkcijos bei darbo organizavimas nustatyti kiekvieno struktūrinio padalinio nuostatuose. Konkrečių valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių paskirtis, funkcijos, atsakomybė ir atskaitomybė detalizuojama atskiruose pareigybių aprašymuose, detaliai ir išsamiai apibrėžiant funkcijas, taip pat aiškiai nurodant jų pavaldumą ir atsakomybę. Konkretus valstybės tarnautojas ar darbuotojas, dirbantis pagal darbo sutartį, su jo užimamos pareigybės aprašymu yra supažindinamas pasirašytinai. Remiantis įstaigoje priimtais teisės aktais, valstybės tarnautojai ir darbuotojai, dirbantys pagal darbo sutartis, už savo veiklą atsiskaito padalinio vadovui. Nuolat peržiūrimi ir tikslinami pareigybių aprašymai, atliekami reikalingi pakeitimai, atsižvelgiant į pasikeitusias konkrečių padalinių funkcijas bei darbo funkcijų persiskirstymą tarp konkrečių valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis.

4) ar veikla yra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu. Energetikos ministerija pagal iki 2015 m. liepos 1 d. galiojusius teisės aktus, pavyzdžiui, pagal Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisykles, patvirtintas Lietuvos Respublikos energetikos ministro 2013 m. spalio 22 d. įsakymu Nr. 1-212 „Dėl Veiklos elektros energetikos sektoriuje leidimų išdavimo taisyklių patvirtinimo“, išduodavo šiuos leidimus: leidimas gaminti elektros energiją; leidimas plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus; leidimas tiesti tiesioginę liniją; leidimas eksportuoti elektros energiją į valstybes, kurios nėra valstybės narės; leidimas importuoti elektros energiją iš valstybių, kurios nėra valstybės narės.

Nuo 2015 m. liepos 1 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 16, 18, 20, 70 straipsnių pakeitimo ir 21 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas Nr. XII-1665 bei Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo Nr. XI-1375 6, 13, 14, 15, 16 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymas Nr. XII-1666, kuriuose, be kitų pakeitimų, numatyta, kad leidimų veiklai elektros energetikos sektoriuje išdavimo funkciją bei leidimais reguliuojamos veiklos priežiūrą iš Energetikos ministerijos perima VEI.

VEI nuostatuose yra numatytos funkcijos, susijusios su vykdoma licencijuojama veikla: išduoda juridiniams ir fiziniams asmenims atestatus energetikos įrenginiams eksploatuoti, sustabdo, panaikina jų galiojimą ir kontroliuoja, ar laikomasi šiuose atestatuose nustatytos veiklos vykdymo sąlygų bei teisės aktų nustatytų reikalavimų (toliau – atestatai) ir išduoda leidimus veiklai elektros

energetikos sektoriuje, sustabdo jų galiojimą, panaikina galiojimo sustabdymą, panaikina leidimų galiojimą, pratęsia leidimų galiojimo terminą, keičia, tikslina, išduoda leidimų dublikatus, prižiūri leidimais reguliuojamą veiklą (toliau – leidimai). Veikla, susijusi su licencijuojama veikla, pakankamai reglamentuota: nustatytos licencijų rūšys, išdavimo sąlygos, esminiai reikalavimai ūkio subjektams, dokumentų pateikimo / gavimo būdai, išdavimo ir motyvuoto atsisakymo išduoti terminai, pagrindai, nustatyti terminai trūkumams pašalinti, licencijuojamos veiklos sąlygos ir kt. Funkcijos, susijusios su leidimų ir atestatų išdavimo procedūromis, yra atskirtos ir paskirstytos atskiriems darbuotojams, t. y. vieni VEI darbuotojai rengia išvadas, kiti – rengia teikimus ir (ar) sprendimus, VEI viršininkas pasirašo leidimus ir atestatus, todėl VEI darbuotojai vienasmeniškai nepriima sprendimų, tokiu būdu vykdoma vidaus veiksmų kontrolė. Kadangi ši licencijuojama veikla VEI yra toliau prižiūrima – teisės aktuose yra numatytos procedūros, teisės ir pareigos, taikant poveikio priemones. Licencijų išdavimo ir licencijuojamos veiklos sąlygų laikymosi priežiūros funkcijos VEI taip pat yra atskirtos (licencijas išduoda VEI Planavimo ir kontrolės skyrius, teritoriniais skyriais – atlieka licencijuojamos veiklos laikymosi sąlygų patikrinimus). VEI atsako už savo sprendimus dėl leidimų išdavimo, kurie gali būti skundžiami įstatymų nustatyta tvarka; į Apeliacinę komisiją, motyvuotai raštu paaiškinę kreipimosi priešą, gali kreiptis atestuojamas ūkio subjektas, nesutinkantis su VEI sprendimu dėl jo atestavimo. Dėl leidimų išdavimo pareiškėjų skundai ir ginčai nagrinėjami teisės aktų nustatyta tvarka.

5) ar daugiausia priima sprendimus, kuriems nereikia kitos valstybės ar savivaldybės įstaigos patvirtinimo. Lietuvos Respublikos Vyriausybės įstatymo 29 straipsnio 2 dalies 2 punkte kaip viena iš ministerijų, kuri steigiama formuoti valstybės politiką, taip pat organizuoti, koordinuoti ir kontroliuoti jos įgyvendinimą ministrui pavestose valdymo srityse, yra numatyta Energetikos ministerija. Pagal Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo 4 straipsnio 4 dalį, Energetikos ministerija yra centrinis valstybinio administravimo subjektas, pats galintis priimti sprendimus. Tačiau net ir savarankiškai priimamus (energetikos ministro pasirašomus) įsakymus reikia derinti tiek su visuomene, tiek su suinteresuotais asmenimis, institucijomis. Energetikos ministerijos rengiamus Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimų ar įstatymų projektus taip pat reikia derinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento 32 punkte ir Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 17 straipsnyje numatyta tvarka su suinteresuotomis institucijomis.

VEI savininkė yra valstybė. VEI savininko teises ir pareigas, išskyrus įstaigos reorganizavimą, pertvarkymą ir likvidavimą, įgyvendina Energetikos ministerija, kuri koordinuoja ir kontroliuoja VEI veiklą bei sprendžia kitus teisės aktuose jos kompetencijai priskirtus klausimus. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 9 straipsnio 4 dalimi, VEI atsako už savo sprendimus, kurie gali būti skundžiami įstatymų nustatyta tvarka. Energetikos ministerija priima veiklos licencijavimą, valstybinės energetikos kontrolę reguliuojančius teisės aktus, o VEI įgyvendina teisinį reguliavimą, vykdydama valstybinę energetikos priežiūrą ir kontrolę. Vidinės VEI tvarkos, detaliau

reglamentuojančios Energetikos ministerijos nustatytas tam tikros veiklos taisyklės, yra derinamos su Energetikos ministerija ir kitomis atsakingomis institucijomis.

6) ar naudojama valstybės ar tarnybos paslaptį sudaranti informacija. Energetikos ministerijos veikloje yra dirbama su valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančia informacija ir pagal Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslaptį įstatymą Energetikos ministerija yra paslaptį subjekta. Energetikos ministerijoje yra sudarytos tinkamos sąlygos: yra specialiai įrengtos atskiros patalpos (kabinetas) susipažinti su slapta ar riboto naudojimo informacija, patvirtinti visi darbai su įslaptinta informacija būtini teisės aktai, atsakingų asmenų sąrašai bei paskirtas Energetikos ministerijos darbuotojas, atsakingas už įslaptintos informacijos administravimą. Su Valstybės saugumo departamentu nuolat konsultuojamasi dėl šios srities klausimų, derinamos asmenų, kurių darbas susijęs su įslaptintos informacijos naudojimu ar apsauga, kandidatūros bei derinami rengiami teisės aktų projektai šioje srityje. Energetikos ministerijos darbuotojai, atlikdami nustatytas funkcijas, naudoja valstybės ar tarnybos paslaptį sudarančią informaciją, tik įgiję tam teisę teisės aktų nustatyta tvarka. Vadovaujantis teisės aktais, įslaptintos informacijos naudojimo, saugojimo, darbuotojų supažindinimo, dokumentų renginio procedūros, darbuotojų, dirbančių ar susipažįstančių su įslaptinta informacija, atsakomybė yra išsamiai reglamentuota, o nustačius tarnybinių nusižengimų faktus, gali būti skiriamos drausminės nuobaudos, tačiau tokių atvejų Energetikos ministerijoje nepasitaikė.

VEI nėra paslaptį subjekta pagal Lietuvos Respublikos valstybės ir tarnybos paslaptį įstatymą.

7) ar anksčiau atlikus korupcijos rizikos analizę, buvo nustatyta veiklos trūkumų. Atsižvelgiant į tai, kad Energetikos ministerijos ir VEI veikla yra pakankamai reglamentuota įstatymų ir kitų teisės aktų, taip pat tai, kad šios įstaigos siekia valdyti korupcijos rizikos veiksnius ir jos pasireiškimo galimybes kitomis priemonėmis, veiklos trūkumams atsirasti kelias užkirstas. Tačiau Energetikos ministerija nuolat bendradarbiauja su Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnyba, Seimo kontrolierių įstaiga, tad yra gavusi įvairių rekomendacijų ir pasiūlymų, kaip tobulinti savo veiklą vienoje ar kitoje srityje. Energetikos ministerija deda visas pastangas, siekdama šias rekomendacijas ir pasiūlymus įgyvendinti.

Todėl galima daryti išvadą, kad Energetikos ministerijoje ir VEI egzistuoja korupcijos pasireiškimo tikimybė, tačiau antikorpacinė veikla vykdoma tinkamai, todėl korupcijos apraiškų neužfiksuota.

Energetikos ministras

Rokas Masiulis